

Deklaracija Komiteta članica Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska Konvencija) o primeni Konvencije tokom pandemije COVID-19

Komitet članica Istanbulske Konvencije,

Priznajući izazove sa kojima se suočavaju države članice Saveta Evrope kako bi zaštitile svoje stanovništvo od pretnje pandemije COVID-19,

Konstatujući da se nasilje nad ženama i devojčicama, kao i nasilje u porodici, povećava u doba krize i da novi podaci pokazuju alarmantni porast broja prijavljenih slučajeva određenih oblika takvog nasilja širom sveta i u brojnim članicama Saveta Evrope,

Svesni potencijalnog uticaja koji će mere koje su preduzete kao odgovor na trenutnu krizu, posebno politike izolacije i zatvaranja, verovatno imati u smislu povećanja rizika od izloženosti žena i devojčica svim oblicima rodno zasnovanog nasilja, uključujući seksualno, nasilje u porodici i nasilje „radi očuvanja časti“ porodice,

Svesni da je takav rizik posebno visok za žene i devojčice koje pripadaju ranjivim grupama i/ili grupama u riziku od višestruke diskriminacije, u zavisnosti naročito od njihovog socijalnog ili etničkog /nacionalnog porekla, kao što su na primer žene sa invaliditetom, prostitutke, starije žene, žene migrantkinje i žene tražiteljke azila,

Podsećajući na važnost promocije koordinisanih i holističkih odgovora na zajedničke izazove koji se podudaraju sa vrednostima i standardima Saveta Evrope, zasnovanim na poštovanju vladavine prava, demokratije i standarda ljudskih prava u Organizaciji,

Želeći da pruži smernice državama članicama i drugim državama u znak podrške njihovim naporima da nastave sa sprečavanjem i suzbijanjem nasilja nad ženama i nasilja u porodici u ovakvim izazovnim okolnostima,

Nakon konsultacija sa i traženja stručne podrške Ekspertske grupe za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO):

- **Podseća** da principi i zahtevi Istanbulske konvencije pružaju okvir za osmišljavanje i sprovođenje mera za osiguravanje ravnopravnosti žena i muškaraca i za suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koji se primenjuje u svakom trenutku i poprima još veći značaj u toku vanredne situacije izazvane izbijanjem COVID-19;
- **Naglašava** obavezu država članica Istanbulske konvencije da primenjuju dužnu prilježnost u prevenciji, gonjenju, kažnjavanju i obezbeđivanju naknade za dela koja su obuhvaćena Konvencijom, u skladu sa njihovim obavezama iz Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- **Pozdravlja** pristup onih država koje traže inovativne načine da prilagode svoje institucionalne odgovore na nasilje u svetlu trenutnog konteksta i poziva države članice da izvrše svoje obaveze prema Istanbulskoj konvenciji i da pojačaju mere koje preduzimaju da ostvare date ciljeve;
- **Skreće pažnju** strana članica na odabir odredbi Istanbulske konvencije date u aneksu deklaracije, koje nude primere mogućih akcija i mera koje treba preduzeti tokom suočavanja sa pandemijom;
- **Prepoznaje potrebu** da se nastavi razmena i saradnja između članova i posmatrača Komiteta radi rešavanja dugoročnog uticaja i bilo kakvih negativnih posledica trenutne krize na žrtve nasilja nad ženama i porodičnog nasilja, istovremeno osiguravajući potpuno poštovanje načela i zahteva Istanbulske konvencije i garantujući pristup borbe protiv takvih oblika nasilja koji

tretira nasilje nad ženama kao kršenje ljudskih prava i koji u centar stavljaju potrebe i interese žrtve.

ANEKS

Moguće akcije i mere koje treba preduzeti tokom pandemije COVID-19 u skladu sa odabranim odredbama Istanbulske konvencije

INTEGRISANE POLITIKE

- Član 6. (**Rodno osetljive politike**): **Države članice trebale bi nastojati da uključe rodnu perspektivu u osmišljavanje i primenu strategija za borbu protiv pandemije COVID-19.** To bi podrazumevalo procenu potencijalnog uticaja preduzetih mera na žene i devojčice i njihovu izloženost riziku od različitih oblika rodno zasnovanog nasilja, kao što je partnersko nasilje i nasilje u porodici, proganjanje, seksualno uznemiravanje, prinudni brak i seksualno nasilje, uključujući nasilje omogućeno upotrebom tehnologija, kao i potencijalni uticaj na decu koja su svedočila takvom nasilju.
- Član 7. (**Sveobuhvatne i koordinirane politike**): **Države članice trebale bi, koliko god je to moguće, održavati i jačati međuinstitucionalne mehanizme koordinacije u razvoju i primeni politika za suzbijanje nasilja nad ženama tokom pandemije.** Multisektorski procesi koji uključuju sve relevantne aktere, uključujući i organizacije civilnog društva i organizacije za ženska prava, mogu pomoći nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima u proceni stvarnih potreba žrtava; mogu dalje služiti za procenjivanje nivoa kapaciteta pružaoca usluga i za utvrđivanje da li usluge zahtevaju dodatna sredstva. Na primer, skloništa koja primenjuju mere distanciranja i nude karantin za zaražene žrtve verovatno će imati problema sa manjkom mesta.
- Član 8 (**Finansijski resursi**) i Član 9 (**Nevladine organizacije i civilno društvo**): U svetlu gore navedenih okolnosti, države članice će možda morati da razmotre da li su finansijski i ljudski resursi opredeljeni za pružanje usluga, uključujući usluge koje pružaju nevladine organizacije, i dalje odgovarajući ili ih treba ojačati kako bi odgovorili na trenutnu situaciju.
- Član 11. (**Prikupljanje podataka i istraživanje**): Prikupljanje podataka, uključujući administrativne podatke i podatke registrovane od strane službi za podršku, kao što su telefonske linije za pomoć, može poslužiti za praćenje trendova i mogućeg povećanja zahteva žrtava za pomoć. Podaci i dalje predstavljaju osnovu znanja zasnovanog na činjenicama i osiguravaju da mere za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama budu usklađene sa potrebama koje se stalno menjaju tokom pandemije, i da se na osnovu njih nauče lekcije za budućnost.

PREVENCIJA

- Član 12 (**Opšte obaveze**) i Član 13 (**Podizanje svesti**): Države članice trebalo bi da razmotre preduzimanje mera, poput saopštenja za štampu, televizije, kampanja na radiju ili društvenim mrežama, koje imaju za cilj da upoznaju javnost sa povećanim rizikom od nasilja nad ženama i devojčicama tokom pandemije i što je moguće većeg širenja informacija o mogućim mestima gde žrtve mogu dobiti pomoć. Naponi mogu uključivati distribuciju postojećeg informativnog materijala, poput brošura i letaka, na mestima za koja ne važe trenutna ograničenja, kao na primer supermarketima i apotekama. Omogućavanje dostupnosti informacija na različitim jezicima može biti od značaja za upoznavanje sa njima od strane posebno osetljivih grupa žena.
- Član 15. (**Obuka profesionalaca**): Države članice trebale bi razmotriti preduzimanje mera za podizanje svesti državnih i javnih zvaničnika koji deluju u kritičnim sektorima (na primer zdravstvo, pravda, policija) o potencijalnom uticaju mera kao što su socijalno distanciranje, proglašenje vanrednog stanja, uvođenje zabrane kretanja ili policijskog časa i uopšte o ekonomskim i socijalnim posledicama krize na žene i decu koja žive u nasilnoj vezi i/ili kućnom okruženju. Nadležni organi javne vlasti takođe mogu ohrabriti profesionalce, kao što su pravnici i osoblje koje radi u službama podrške žrtvama, da promovišu i uključe se u obuke oslanjajući se na postojeće resurse za obuku (onlajn tutorijale, vebinare i module obuka) razvijene kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou (na primer , onlajn Kurs o ljudskim pravima za pravnike (HELP) o nasilju nad ženama i nasilju u porodici koji je razvio Savet Evrope)*.
- Član 16. (**Programi preventivne intervencije i tretmana**): Vlade bi trebalo da razmotre i reklamiranje postojećih programa za počinioce gde nasilni muškarci mogu da potraže pomoć. Programi koji su dostupni onlajn i/ili putem telefonskih linija za pomoć mogu biti posebno pogodni s bzirom na trenutne mere socijalnog distanciranja.
- Član 17. (**Učešće privatnog sektora i sredstava javnog informisanja**): Sredstva javnog informisanja se mogu podstaći da sarađuju sa nacionalnim i lokalnim organima javne vlasti kako bi se intenziviralo izveštavanje o tome kako pandemija povećava rizike nasilja nad ženama i devojčicama i gde i kako potražiti pomoć.

* <https://rm.coe.int/help-course-in-brief/168076c9b5>

ZAŠTITA

- Član 19. (**Informisanje**): Za žrtve nasilja u samoizolaciji i/ili one koje žive sa svojim partnerima/članovima porodice koji ih zlostavljaju, pristup informacijama o dostupnim uslugama podrške i zakonskim merama može biti problematičan. Kako bi se osiguralo pravo žrtava na pristup informacijama, države članice trebale bi razviti ciljne informativne kampanje.
- Član 20 (**Opšte usluge podrške**), Član 22 (**Specijalizovane usluge podrške**), Član 23 (**Sigurne kuće-prihvatišta**) i Član 24 (**SOS telefoni**): Države članice trebale bi da razmotre da se

kvalifikuju kao "esencijalne" i/ili pak da garantuju kontinuitet pružanja opštih specijalizovanih usluga podrške žrtvama svih oblika nasilja koji su obuhvaćeni Konvencijom, kao i usluga zaštite i podrške za decu svedoke, istovremeno osiguravajući da se usluge pružaju u skladu sa važećim bezbednosnim smernicama. To bi moglo podrazumevati preduzimanje dodatnih mera za prilagođavanje kapaciteta postojećih struktura podrške, uključujući sigurne kuće- prihvatilišta i sos telefone novim potrebama, kao i razvijanje alternativnih načina pružanja usluga, na primer omogućavanjem sos telefonima razgovore putem četa ili preko savetodavnih platformi koje pružaju socijalnu podršku i psihološku pomoć žrtvama putem interneta i tehnoloških sredstava. Treba obratiti pažnju i na potrebu finansijske podrške od koje će mnoge žene zavisiti nakon preseljenja u sigurne kuće/ prihvatilišta. Kada su u pitanju posebno ugrožene grupe žena, poput tražiteljki azila i žena izbeglica, trebalo bi uložiti posebne napore kako bi se osigurao njihov pristup informacijama i uslugama podrške za svako iskustvo nasilja u prihvatnim centrima.

GONJENJE

- Član 49. (**Opšte obaveze**): Mora se osigurati prijavljivanje krivičnih dela kako bi se omogućilo žrtvama nasilja nad ženama da podnesu tužbu. Primeri onlajn rešenja za prijavljivanje krivičnih dela poput silovanja već postoje i mogu se dalje istražiti. Treba obezbediti i nove kanale za prijavljivanje nasilja od stane žena. Takva inicijativa je na primer podsticanje upotrebe šifriranog jezika u apotekama kako bi žrtve prijavile partnersko nasilje i/ili nasilje u porodici tokom vanrednog stanja. U ostvarivanju ovog cilja, države bi trebale imati na umu zahtev da se informacije daju u formi i na jeziku koji žrtve razumeju, obraćajući pažnju na specifične potrebe različitih grupa žena, a posebno najosjetljivijih i žrtava do kojih je najteže doći.
- Član 50. (**Neposredni odgovor, prevencija i zaštita**): Iako je u mnogim zemljama vanredna situacija usporila aktivnosti sudova i odložile zasedanja suda koja nisu hitna, bezbednost žrtve i dece žrtvi trebalo bi da ostane prioritet za organe zadužene za sprovođenje zakona i pravosudne organe. Shodno tome, države članice ostaju obavezane da žrtvama pruže adekvatnu i hitnu zaštitu od rizika nasilja.
- Član 51. (**Procena rizika i upravljanje rizikom**): Tokom pandemije, od presudnog je značaja i dalje procenjivati ozbiljnost situacije u kojoj se žrtve nalaze i rizik od ponovljenog nasilja. Koliko god je to moguće i pod uslovom da su preduzete mere prevencije za sprečavanje zaraze, zadržavanje u policijskom pritvoru pre suđenja treba da ostane preferirana opcija u slučajevima visokog rizika. Ako se kao posledica pandemije odaberu alternative lišavanju slobode i zadržavanja u policijskom pritvoru počinioca, o njima se ne bi trebalo odlučivati bez obaveštavanja žrtve i bez procene posledica koje ovakva rešenja mogu imati za bezbednost žrtve.
- Član 52. (**Hitne mere zaštite**) i Član 53. (**Mere zabrane prilaska odnosno zaštite**): Kao deo nastojanja da se obezbedi pravilno upravljanje rizikom, države članice treba da nastave da žrtvama omogućavaju hitne mere zaštite ili mere zabrane prilaska odnosno zaštite.